LEIRVIK

HORDALAND FYLKESKOMMUNE

Meland kommune
Et verdfullt for alle

N LEIRVIK GARD - MELAND GOLF

På siste halvdel av 1990-talet vart det gjennomført omfattande arkeologiske undersøkingar på Leirvik, med bakgrunn i etableringa av golfbanen. Funnstadane var i hovudsak langs dei gamle strandlinene, og viser kor sentral tilknytinga til sjøen var òg i tidlegare tider.

Garden Leirvik er nemnd i Bergens kalvskinn frå kring 1350, og det er funne spor etter menneskeleg aktivitet tilbake til eldre steinalder. Den eldre gardsbusetnaden har truleg vore lokalisert inst i vika, i området der tunet òg ligg i dag. Garden var i drift som husmorskule frå 1908 til 1992. Meland Golf og Naturpark opna i 1999.

Denne tavla viser mellom anna ei oversikt over dei ulike funnlokalitetane og korleis strandlina var på den tida.

GB LEIRVIK - MELAND GOLF

In the late 1990s large-scale archaeological excavations took place in the area that now constitutes Meland golf course.

The archaeological localities were found along the former shoreline, and show settlement from the Early Stone Age through the Late Iron Age. The main map shows earlier sea levels, and Stone Age settlements are often found in the immediate vicinity to the fjords. The earliest historical mention of the farm Leirvik is from around 1350 AD, and the area has been continuously inhabited for more than 10 000 years.

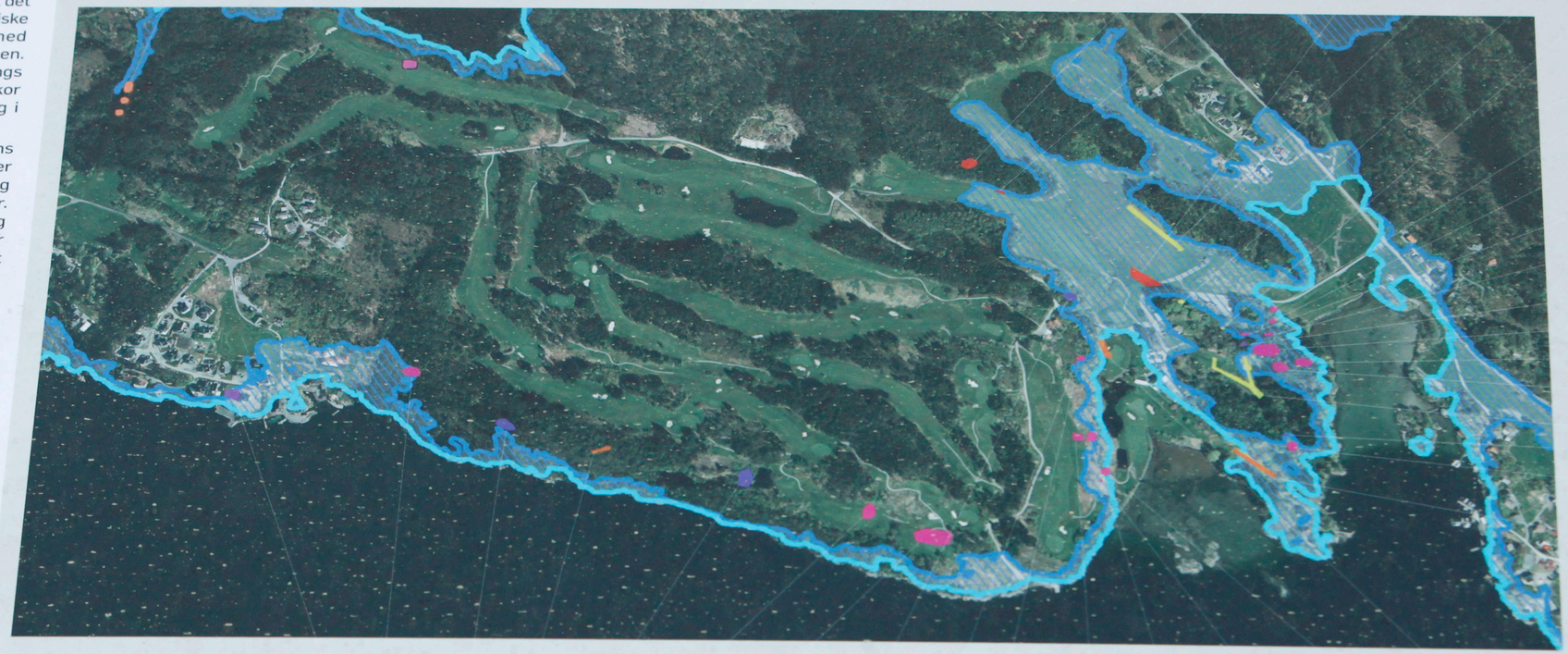

DATERING

Arkeologar brukar fleire metodar for å datere funn og lokalitetar. Vi veit til dømes kva type pilspissar dei laga i yngre steinalder, då desse er svært forskjellige frå piler i eldre steinalder. I tillegg kan vi serde inn bålrestar til karbondatering. Denne metoden måler kor lenge det er sidan ein organisme, til dømes eit tre, døydde. Alt levande liv får i seg noko ví kallar karbonisotop, C14, men når organismen døyr, så sluttar han å ta opp dette stoffet. Stoffet forsvinn ikkje ut av treet med ein gong, men gradvis. Om ein måler kor mykje C14 det er igjen i ei trestamme, kan ein finne ut kor lenge det er sidan treet slutta å leve.

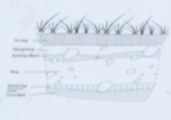

HAVNIVÅ OG LANDHEVING

Under siste istid dekte ein enorm isbre heile Skandinavia. Vekta av denne isen pressa landet ned i havet. Då istida var over og isen starta å smelte vart presset mindre og landet steig sakte opp av havet. For ca. 7 000 år sidan stoppa denne prosessen opp, og her i Leirvik vart havet stående ca. 13 meter høgare før det tok til å sakke att. Folk i steinalderen budde tett på havet, og denne pausen i landhevinga gjer at ein finn svært mange steinalderbuplassar mellom 6 og 13 meter over havet.

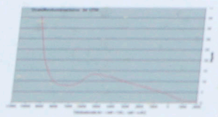

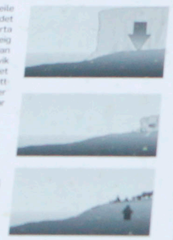

POLLEN

Alle plantar og blomar har ørsmå pollen, som vert til nye vekstar. Om våren kan du sjå heile skyer med pollen som vert førte med vinden. Pollen kan ligge i jorda i tusenvis av år utan å bli ødelagd. Botanikarar kan derfor sjå kva som har vakse på ein stad til ulike tider, og finne informasjon om når eit område vart rydda for tre eller det første jordbruket starta på ein stad.

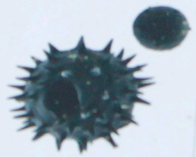

STEINALDER / LOK 27

På vestsida av Leirvika, ut mot Ospneset, vart det funne ein buplass frå yngre steinalder, med mellom anna restar etter ei ovalt hus på ca. 2,8m x 1,8m i diameter – i alt kring 18 kvadratmeter stort. På austsida av husbuffa låg det ein fin opparbeida steinmur, mens det på vestsida var igjor etter ein trewegg med staur. Huset hadde elles ei naturlag avgrensing mot nokre berghaveiar. Inngangen til huset låg wendt vekk frå sjøen og i ly for vinden, men med god tilgang til sjøen. Inni huset fann ein ei svært homogen organisk jordlag – eit kulturlag. Slike lag er i prinsippet ikkje åkruken til at dette tok lid med truleg hadde fangstfolka eit relativt godt livmed gode matkjelder og låg kanskje ikkje behovet for nokre annre. Men etter den første spora etter jordbruk dukka opp i Noreg, for kring 4 400 år vaka, gjekk overgangen likevel fart.

Lok 27 hadde to fasar, den første innehelt huset og nesten 8 500 kam, med datering frå mellom 3 100 og 3 400 år f.Kr.. Plassen har og vore nytta i ein seinare fase, ca. 2 000 år f.Kr.. Frå denne tida fann ein nesten 500 gjenstandar, mellom anna ein dolk.

Yngre steinalder, eller neolitikum, var tida då jordbruket vart tatt opp i Noreg. Folket som levde langs kysten vår kjente truleg til jordbruks-samfunn gjennom lenger tid, utan å gå veks frå fangstøkonomien med det første. Ein kjenner ikkje årsaken til at dette tok tid, men truleg hadde fangstfolka eit relativt godt livmed gode matkjelder og låg kanskje ikkje behovet for nokre annre. Men etter den første spora etter jordbruk dukka opp i Noreg, for kring 4 400 år vaka, gjekk overgangen likevel fart.

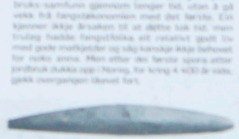

JARNALDER

Jarnaldersen er ei overordna nemning på perioden frå ca. 500 f.Kr. til 1050 e.Kr. I denne perioden tok jern over for steen som bruksmaterialet for tilverking av reiskapar og våpen. Sjølv om jordbruket var godt etablert frå tidlegare, var det først i den første hundreåra etter Kristus at ein begynte å bruke gardar oppi lia.

Denne hadde faste åkrar, hus og bryggerbygg. Folk budde i langhus, anten med fjøs i den eine delen, eller som separate bygg. I tillegg hadde det verkstader, bygstader, lagerbygg og mindre buskapfjøs. I dag finn ein ofte desse husa ved verkstøyrde på gardane i form av mellom anna stolpehol, kolgropar, arkeologi og eldstader.

Fjøksand er nabogarden Øse aust for Leirvik. I 1964 fann ein ei flott kjelleboder i eit tilgrensande med på garden. Ikkje alle var det samme oppbygga, to delar av den Øse-bøkkene, eller kjøttbodane, med fundamentlyggjanen. Ein stauk-buffa. Dette fyller lin og tauk, mens den andre er ein trulag av frå eks. som fyller ø. Ø. hadde ei viking-tidd – gamal kultgrøftevis, mens lin og tauk gjerne har samanheng med fellesskuttuk. I saksgjerne kan vi lese at fellesen vart lagt i tauk og tauden om ei lin, slik at han hadd seg betre. Kosten viser derfor spor etter gamal tru og magi.

Her på Leirvik er det registrert gravrøyser frå eldre jarnalder, med funn av bronsesperse, teikrukker og sverd. Under utgravingane fann ein fleire stolpehol og ein eldstad datert til førromersk jarnalder på lok 32.

Lok 24 er ein hellar med datering frå eldre steinalder og opp til tidlig vikingtid. Hellaren har vore nytta til busetjing og verkstøyrd heilt opp til nyare tid. Det er ofte heilt farlig innanfor skiljefaktet og gir godt ly for vind og vêr. Inni hellaren sette folk gjerne opp sovsk bygg og skjul, og det hellaren der innanfrå har opphaldt seg og heilt utt ovanfra ligg ofte ei gapehelle til opp eller godt oppe i utjaneka. I dag vert hellaren ofte nytta som skjul for helleskjg og opplevelsing av utsjøn.

VIS RESPEKT OG OMTANKE FOR VÅR FELLES NATUR- OG KULTURARV!
HORDALAND FYLKESKOMMUNE OG MELAND KOMMUNE

ARKEOPLAN

LEIRVIK
LEIRVIK GARD - MELAND GOLF
LEIRVIK - MELAND GOLF